

Fáy András, a nemzet mindenese

Kohány, Zemplén vármegye, 1786. május 30. – Pest, 1864. július 26.)

Apja Fáy László ötezer holdas földbirtokos, anyja Szemere Krisztina.

A szülők 1791-ben Gombára költöztek (Pest vármegye), a gyermek Fáy András azonban anyai nagyszülei birtokán, Gálszécsen nevelkedett. „A kis Andriská Isten kegyelméből friss, már foga is vagy on, már jó tánczos az új czipőkben, nem kell rajta gondolkozni, vagy on és lészen is reá gondunk.” – írta a szülőknek a nagyapa a cseperedő gyermekről.

Református családban született, útja természetesen vezetett a sárospataki kollégiumba.

Tanulmányi évei:

- 1793 – 1799 Sárospatak
- 1799-1803 Pozsony
- 1803-1804 Sárospatak

1804-től Pesten joggyakornok, ügyvédi vizsgát tesz, de a közigazgatásban dolgozik: 1810-től a pesti-, 1812-től a váci járás alszolgabírája majd szolgabírája. 1818-ban gombai birtokára vonult vissza, 1823-ban Pestre költözött, 1832-ben házasodott (Sziráky Zsuzsanna).

Anyanyelvén kívül olvasott latinul, németül, franciául és angolul, írókkal, költőkkel barátkozott.

1825-ben már megfogalmazta a javítás eszközeit. Színház, szabad ipar és kereskedelem, jobb büntető kódex, erkölcsnemesítés, javító ház, törvénykezés és közigazgatás javítása, takarékpénztár stb.).

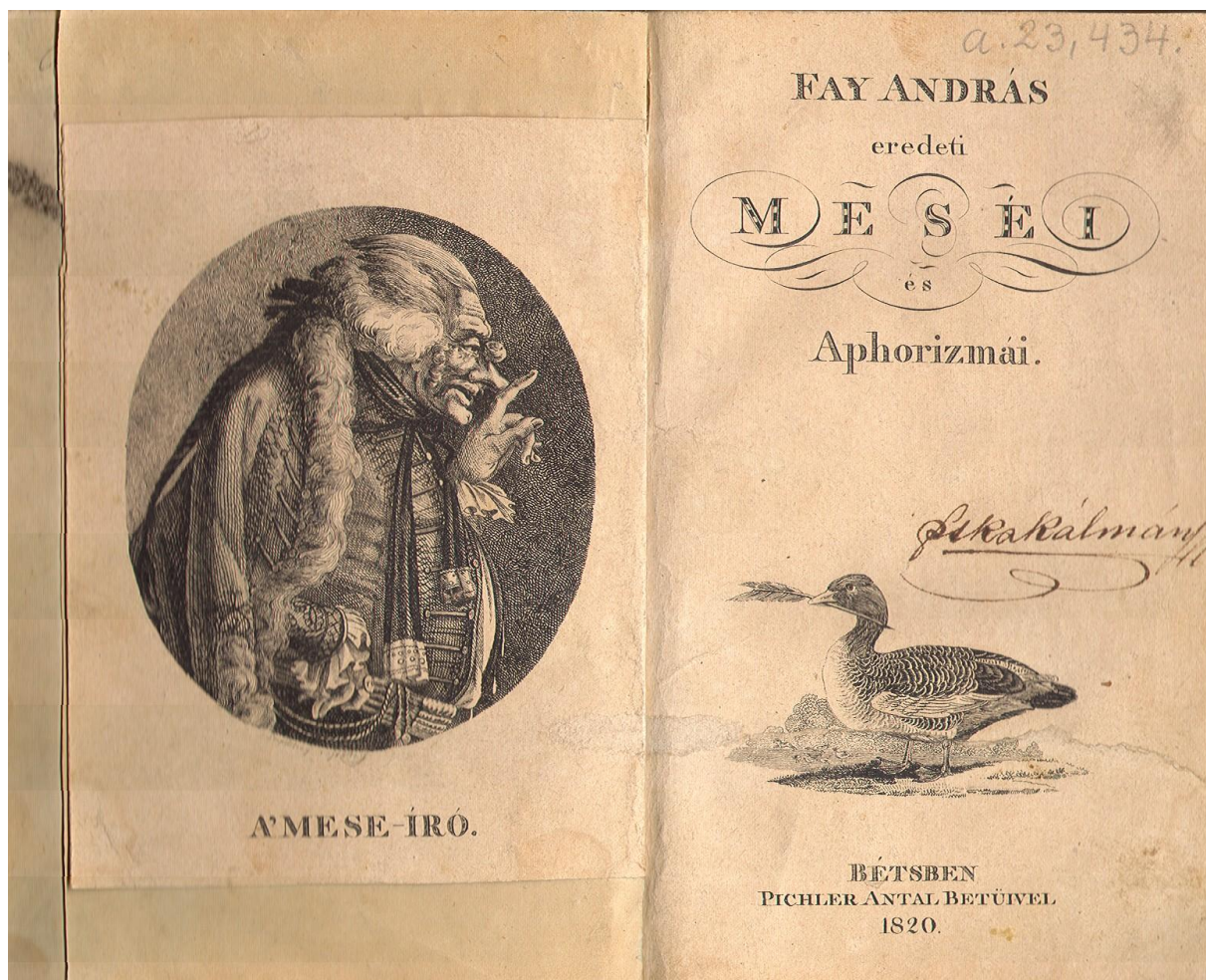
A harmincas évek elején lelkesen csatlakozott Széchenyi István programjához. Széchenyi ösztönzésére belépett a Nemzeti Kaszinóba. 1835-től országgyűlési követ. 1837-től a Kisfaludy Társaság igazgatója. Részt vett a *Védegylet* alapításában, a *Nemzeti Kör* munkájában, sürgette a nevelőnőképző intézet felállítását, mert nemzeti szempontból károsnak tartotta a nevelőnők külföldről való importját.

Megalapította a Pesti Hazai Első Takarékpénztárt 1841-ben, amely 1848 előtt 32 fiókkal bővült. Színházat igazgatott, kidolgozta az első haza biztosító vállalat tervezetét. 1848-ban visszavonult a közéletől. A pesti reformátusok főgondnoka i tisztét is ellátta.

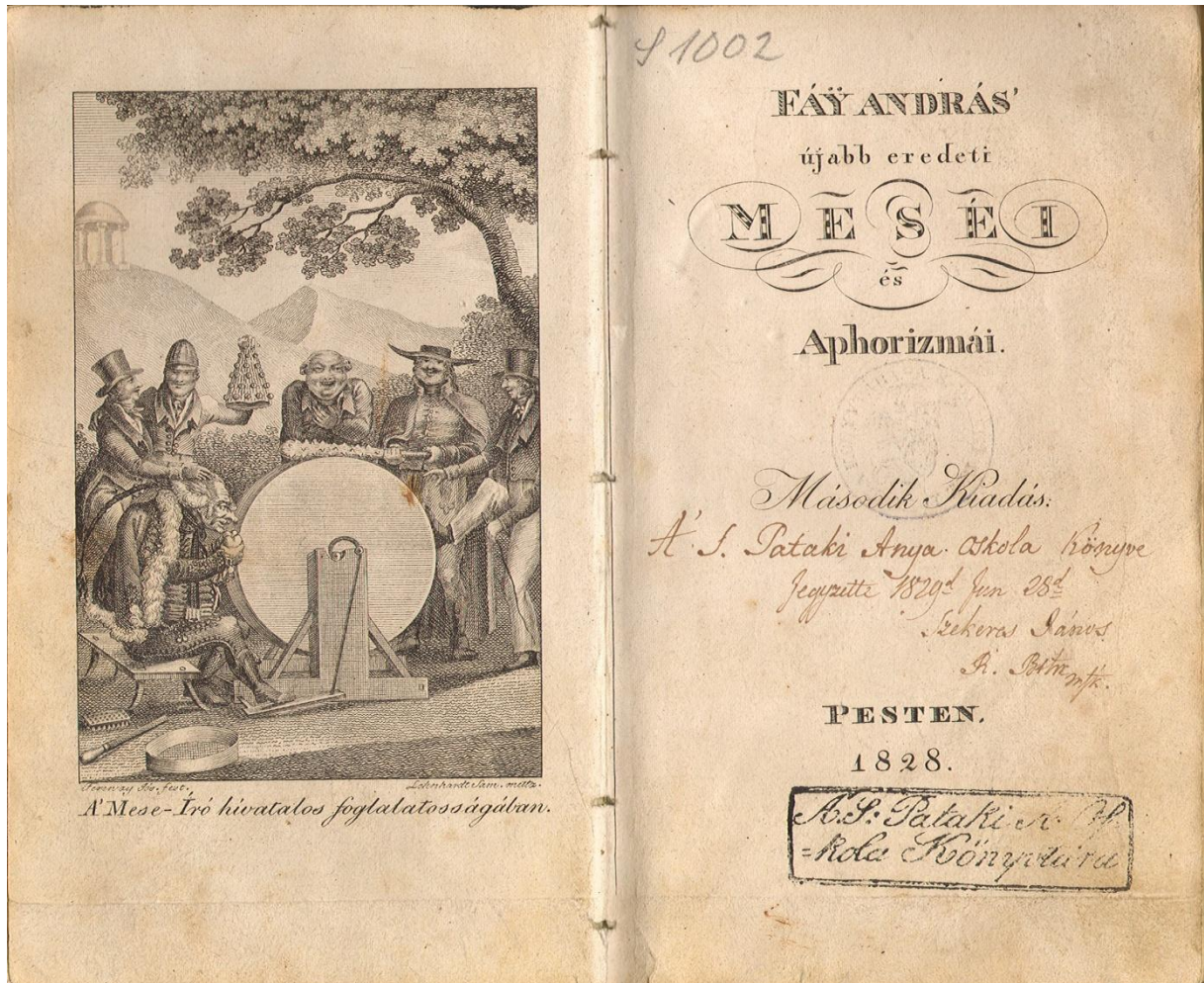
Szépíróként elsősorban mesegyűjteménye jelentős.

Mikszáth Kálmán egy Fáy Andrásról szóló tanulmányában azt írta, hogy ha nem Széchenyit illetné "a legnagyobb magyar" jelző - akkor ez Fáy Andrásnak járna ki, és ha nem Deák Ferenc volna a "haza bölcse" - akkor Fáy Andrást illetné ez a cím; így azonban csupán "a nemzet mindenese,, (Magát a szellemes meghatározást unokatestvére Szemere Pál fogalmazta meg).

Mesegyűjteménye híres íróvá tette. 1820-ban megjelent *Fáy András eredeti meséi és aforizmái*, melyet ugyanabban az évben kiadtak másodszor, majd 1825-ben harmadszor is. Első hivatalos irodalmi elismerését 1824-ben kapta. Az ezzel járó pénzjutalmat a sárospataki főiskolának adományozta.

1825-ben újabb gyűjteményt adott ki: *Fáy András újabb eredeti meséi és aforizmái*. A 2. kiadása 1828-ban jelent meg.

Több mint hetedfélszáz az általa írt állatmesék, parabolák, aforizmák száma, melyekbe életelveit, tanácsait, észrevételeit burkolta, nagyon sok emberi vagy nemzeti gyarlóságot és előítéletet tesz nevetségesekké. A közönség megértette a mesék célzásait, a korabeli példányszámok mutatják kedveltségüket.

A' KÖLTÖZŐ MADARAK.

A' költöző madarak az őszi hidegüvéssel visszazuglásra sereglének. Hamar van még! szólla egy párját veszített gólya, ki a' fészkelesben elmaradt, 's ezért utazni nem vala kedve, lám még tavaink egyszer sem gémberedtek. Ó bizony hamar! sopánkodának némelly beteges fecskék, kik nagy útra gyengéknek érzék magokat, lám a' rét, melly himes még, 's melly enyhe a' levegő. A' tél még messze van! Folyt a' vetélkedés. Minek azt vitatunk, így szólnak végre az okosabb Darvak, a' mellyet tudni egyikünknek sem adatott, de a' mellynek érzését velünk születve hordozzuk?

Világ' bölcse! Az Isten létele szivedben, nem fejedben vagy.

A' SZAMÁR.

A' Szamár irigyelve szemlélte, mint vala Ura előtt egy Anglus paripa kedvességben. Á! most értem én, így szólla, szokatlan vig szökéssel, mi hibázik nekem? Az átkozott nagy fülek, 's az ormatlan légyező tesznek engem mások előtt utálatossá. Ballag azonnal 's nyüzsög a' Juhászon, hogy ocsmány füleit 's farkát vagdalja el. Ó jámbor! felel ez, nem fül, nem fark a' te árulóid, hanem az, hogy szamár vagy!

Czifra köntös fityeg az Urficskán, szépen füttyöl, dalol, tánczol: de a' kalap tököt fedez.

A' KUTYA.

Dühös méreggel ugatott a' kutya egy elmenő Szekér után, 's a' kerekeket faldosta. Mit dühösködöl, így szól egy tehén hozzá, hiszen a' kocsi nem árt neked semmit. Nem árt? felel fog csikorogtatva az eb, de halad, én pedig maradok.

Az Irigység nem hagyja magát, nem hágy mást boldognak lenni.

AZ OROSZLÁN.

Elég tágas e' a' kalitkád, vagy nagyobbát készíttessenek, szól a' Menageur az Oroszlánhoz. Mind-egy ha kalitka, 's erdő nem fér belé! felel szabadságszeszszel az Állat-Király.

A' TÖK.

Egy szára a' tök bokornak a' szomszéd fára felfutott, 's egy nagy tök róla megvetéssel tekintett-le földön maradt testvéreire. Ó Bátya, szól- la ezek közzül az egygyik, ön terhed utóbb is vissza fog rántani közinkbe.

A' CSALÁN ÉS CSIPKE - BOKOR.

A' Csipke - bokor szó - perbe szállott a' Csalán -
nal: téged minden kerül, ezt mondja néki, mert
csipsz. Igen, felele a' Csalán, a' ki hozzám nyúl,
azt védelmemre megcsipem, de te barátom aggatód -
zol, 's a' szelid elmenőt is gyakran megszagatod;
így mellyikünk a' gyávább a' czudarabb?

A' GONDOLATLAN HAJÓS.

Egy hajó tulajdonossa először ereszkede a' ten -
gerre. Kedvezett a' szél, 's a' megeresztett vitorlák
vigan lobogtak. Még jobban haladnék, ez ötle eszé -
be, ha a' terhes vasmacskáktól megszabadulnék, 's
a' járatlan kirakatá ezeket a' partra. De im hirte -
len Vészre fordúla az idő, Orkán rengett a' habo -
kon, 's laptaként játszott a' könnyü - szerü hajóval,
mellyet, nem lévén azt mivel lekötni, egy kiálló
szirt ormán öszvezúzott.

Meg ne vesd szerencsédben a' barátot, hogy
elhagyatva ne állj szerencsétlenségében.

A' HARCSA.

Egy tónak lakosai a' Harcsát tették - meg más-
gok között Birónak. Okosan! Itéletjei rendszerént
illy formán estek: a' bűnös elkövetett tetteért méltó,
hogy torkom által muljon ki e' világból.

Aforizmái (válogatás)

21. A' ki csak bajában, inségében kiált 's folya-
modik Istenéhez, hasonló a' nyúlhoz, melly egyéb-
kor néma lévén, csak ha halálos sebet kap, vagy az
ebektől marczongattatik, siköt, kiált.

24. Sorsunkal állapotunkal épen úgy vagyunk
mint a' kalapunkal, mellyet más tett a' fejünkbe;
mind a' kettőben találunk mindenkor igazítani vagy
leg alább újjal biczezenteni valót.

35. Az együgyü kevélyel úgy van az ember,
mint a' pókkal; tudjuk hogy nem csip, még is iszo-
nyodunk tőle.

37. Az igaz Tudós nem lehet tudományában
kevély: mert igen érzi 's tudja mennyit nem tud még.

Fáy András művei megtalálhatók a könyvtárunkban.